

TIKUVCHILIKDA ZARDO‘ZLIKNING AMALIY AHAMIYATI

Nematova Yulduz Yusufvna

Buxoro shahar 1-son texnikumi Maxsus fan o‘qituvchisi

KIRISH

1. Zardo‘zlik san’atining tarixiy shakllanishi
2. O‘zbek milliy kiyimlarida zardo‘zlik
3. Zardo‘zlikda ishlatiladigan material va asboblari
4. Zardo‘zlik texnikalari va usullari
5. Tikuvchilikda zardo‘zlikning amaliy ahamiyati
6. Zardo‘zlikning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati
7. Zamonaviy tikuvchilikda zardo‘zlikning rivoji
8. Yoshlarni kasb-hunarga yo‘naltirishda zardo‘zlik
9. Xulosa
10. Foydalanilgan adabiyotlar

KIRISH

Zardo‘zlik o‘zbek xalqining qadimiy va noyob amaliy san’at turlaridan biri bo‘lib, asrlar davomida milliy madaniyat va urf-odatlarining ajralmas qismi sifatida rivojlanib kelgan.

Ushbu san’at turi asosan oltin va kumush rangli iplar yordamida matolarga bezak berish orqali amalga oshiriladi. Zardo‘zlik tikuvchilik bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, kiyim-kechak, interyer buyumlari va marosim liboslarini bezashda muhim ahamiyatga ega.

Bugungi kunda zardo‘zlik nafaqat tarixiy meros, balki zamonaviy tikuvchilikda ham o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan. Aksincha, milliy liboslar va dizayn sohasida unga bo‘lgan talab ortib bormoqda.

1. Zardo‘zlik san’atining tarixiy shakllanishi

Zardo‘zlik san’ati Markaziy Osiyoda, ayniqsa Buxoro amirligi davrida keng rivojlangan. Ilgari zardo‘zlik bilan faqat tajribali ustalar shug‘ullangan va u saroy kiyimlari, amaldorlar liboslari, tantanali kiyimlar uchun ishlatilgan. Zardo‘z bezaklar boylik, mavqe va nufuz ramzi hisoblangan.

Tarixiy manbalarga ko‘ra, zardo‘zlik asosan ipak, baxmal va atlas matolarda qo‘llanilgan. Naqshlar ko‘pincha o‘simliksimon va geometrik shakllardan iborat bo‘lgan.

2. O‘zbek milliy kiyimlarida zardo‘zlik

O‘zbek milliy kiyimlarida zardo‘zlik alohida o‘rin egallaydi. Choponlar, kamzullar, do‘ppilar, ayollar ko‘ylaklari va to‘y liboslari zardo‘z naqshlar bilan bezatilgan. Ayniqsa, kelin liboslarida zardo‘zlik nafislik va hashamat timsoli hisoblanadi.

Har bir hududning o‘ziga xos zardo‘zlik uslubi mavjud bo‘lib, bu milliy madaniyatning boyligini ko‘rsatadi.

3. Zardo‘zlikda ishlatiladigan material va asboblari

Zardo'zlikda asosan oltinrang va kumushrang metall iplar, ipak iplar, baxmal, atlas va ipak matolar ishlatiladi. Asboblari qatoriga igna, ramka (kashta romi), qaychi va maxsus naqsh qoliplari kiradi.

Materiallarning sifatli bo'lishi zardo'z ishining mustahkamligi va chiroyini ta'minlaydi.

4. Zardo'zlik texnikalari va usullari

Zardo'zlikda bir necha asosiy texnikalar mavjud:

- Yotqizma chok
- Ilma chok
- Qayirma chok
- Bosma chok

Bu texnikalar yordamida murakkab va nafis naqshlar yaratiladi. Har bir texnika katta sabr-toqat va aniqlikni talab qiladi.

5. Tikuvchilikda zardo'zlikning amaliy ahamiyati

Tikuvchilikda zardo'zlik kiyimlarning estetik qiymatini oshiradi. Oddiy libos zardo'z bezaklar orqali bayramona va tantanali ko'rinishga ega bo'ladi. Bu ayniqsa sahna kiyimlari va milliy kostyumlarda muhimdir.

Zardo'zlik tikuvchining mahoratini namoyon etib, uning ijodiy salohiyatini oshiradi.

6. Zardo'zlikning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati

Zardo'zlik mahsulotlari bozorda yuqori baholanadi. Qo'lda ishlangan buyumlar noyobligi sababli qimmatbaho hisoblanadi. Bu hunarmandlar uchun barqaror daromad manbai bo'lib xizmat qiladi.

Ijtimoiy jihatdan esa zardo'zlik milliy qadriyatlarni saqlashga yordam beradi.

7. Zamonaviy tikuvchilikda zardo'zlikning rivoji

Bugungi kunda zardo'zlik zamonaviy dizayn bilan uyg'unlashib, yangi ko'rinishlar kasb etmoqda.

Milliy naqshlar zamonaviy liboslar, sumkalar, poyabzallar va aksessuarlarda qo'llanilmoqda.

Bu esa zardo'zlik san'atining zamon bilan hamnafas ekanini ko'rsatadi.

8. Yoshlarni kasb-hunarga yo'naltirishda zardo'zlik

Zardo'zlik yoshlarni mehnatsevarlik, sabr-toqat va milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalaydi. Kasb-hunar maktablari va to'garaklarda zardo'zlik o'rgatilishi yoshlarning kelajak kasbini tanlashiga yordam beradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, zardo'zlik tikuvchilikda muhim amaliy ahamiyatga ega bo'lib, milliy madaniyatni saqlash, iqtisodiy rivojlanish va yoshlarni kasb-hunarga yo'naltirishda katta rol o'ynaydi.

Ushbu san'at turini rivojlantirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbek xalq amaliy san'ati. – Toshkent
2. Tikuvchilik va kashtachilik asoslari

3. Zardo‘zlik san’ati bo’yicha o‘quv qo‘llanmalar
4. Internet manbalari